

Archeologische voorwerpen in wapens (1)

Dr. Ralf Hartemink schrijft mij naar aanleiding van onderstaande publicatie, eindigend in een vraag, dat op zijn website de Archeologische wapens gegroepeerd zijn. Zie zijn website Heraldry of the world > heraldrywiki/index.php? > archeology. De “archeologische wapens” zijn gegroepeerd in acht categorieën met ca 55 wapens. ACZeven (2015).

Heraldicum Disputations 20 (2015): 73-76.

Archeologische voorwerpen in wapens deel 1: Ruiterssteen in het wapen van de Landkreis Börde en het schild in het wapen van de adellijke familie Von Rockhausen

Anton C. Zeven, NL-Wassenaar

anton.zeven@hetnet.nl

In Hornhausen in het jaar 1874 vonden twee broers Dietrich, tijdens het bewerken van hun land een stenen plaat met een fraaie afbeelding. Die plaat konden ze goed gebruiken want een dergelijke steen ontbrak nog in de koeienstal. Pas in 1910, dus 34 jaar later werd de plaat opnieuw ontdekt en nu herkend als belangrijk erfgoed. We zien een naar links gaande ruiter met in zijn rechterhand een lans met de punt schuin naar beneden. Aan zijn linkerarm draagt hij een rondschild met zes gebogen versterkingen en van achter het schild steekt een zwaard rechts omlaag. Het paard stapt op een ingewikkeld gekronkelde slang met zijn kop rechts (afb. 1). Hieronder een versiering. De steen bevindt zich nu in het Landesmuseum für Vorgeschichte te Halle (Saale, D). Daar staat het bekend als de Reiterstein van Hornhausen of als Hornhäuser Reiterstein. Men neemt aan dat de steen een grafsteen was van mogelijk één

< ruiter met schild

< slang met kop rechts omlaag (zie ook afb. 3)

< versiering

Afb. 1 De Reiterstein.

van de Franken, die in dat gebied vanaf 531 gevestigd waren. De steen heeft tot voorbeeld gediend voor het logo van het bovengenoemde museum (afb. 2), en eveneens voor het wapen van de Landkreis Börde, dat op 1 juli 2007 was ontstaan door fusie van de Landkreis Ohrekreis en Landkreis Bördekreis (afb. 3).

Afb. 2. Het logo van het Landesmuseum für Vorgeschichte te Halle (Saale, D).

Afb. 3. Het wapen van Landkreis Börde.

De afbeelding van de ruiter en zijn paard doet mij denken aan een afbeelding van de Noorse god Odin, die zijn achtbenige paard Sleipnir berijdt.

Afb. 3. De Noorse god Odin berijdt het achtbenige paard Sleipnir.

Het wapen van de adellijke familie Von Rockhausen

Het schild van de Reiterstein lijkt op het wapen van de adellijke familie Von Rockhausen, dat beschreven kan worden als krom-gegeerd in zes stukken rood en zilver. Dit wapen wordt in verband gebracht met de beschreven Reiterstein. Maar aangezien het wapen ouder is dan de vondst van de Reiterstein, moet dit of op een toevalligheid rusten of er heeft een soortgelijke afbeelding van een ruiter als voorbeeld van het wapen gediend.

Afb. 6. Het wapen van de adellijke familie Von Rockhausen.

Archeologische voorwerpen als wapenstukken

Hierboven beschrijf ik in een artikel een wapen met een archeologisch vondst als wapenstuk. Al eerder werd een dergelijk wapen beschreven. Dit gebeurde in HD 19 (2014): blz xxxvii (R. Hartemink, pers. comm aan Marc van de Cruys). Het betreft het wapen van Fonelas,

Andalusië, waar één van de vele prehistorische archeologische vondsten, de *stèle van Fonelas*, in het wapen werd opgenomen.

Afb. 7. De *stèle van Fonelas*, en het wapen van Fonelas, Andalusië.

Ik neem aan dat er nog meer wapens zijn met archeologische voorwerpen als wapenstuk . Daarom keek ik de literatuur na maar vond verder niets. Toch kan ik mij voorstellen dat in vooral moderne wapens dergelijke vondsten zijn opgenomen. Iemand die één of meer al of niet gouden munten opgegraven heeft en een wapen laat ontwerpen zal toch geneigd zijn om één of meerdere munten in zijn wapen op te nemen. Of iemand die een archeologisch sierstuk vindt zal deze toch ook aan zijn/haar wapen willen toevertrouwen.

Mijn voorstel aan de lezers is om, als zij bekend zijn met een dergelijk wapen, dit in een artikel of in een korte notitie aan de redactie te melden. Voor de goede orde benadruk ik de eis: een archeologische vondst van een door de mens gemaakt voorwerp. Dus niet een opgegraven schedel van een Neanderthaler, een mammoetkies of versteende dinosaurusei. Ook niet het wapen van Delft, omdat mogelijk de paal de gracht van Corbulo voorstelt. Ook niet een piramide, maar misschien wel een grafgift uit welke periode dan ook. En uiteraard een toelichting over de achtergronden van het wapen.

Het wapen van Fonelas is de eerste bijdrage; dat van Landkreis Börde de tweede. Wie schrijft nrs 3, 4 etc? **Daarom noemde Marc vdC mijn artikel Archeologische voorwerpen in wapens (1) (Zie noot aan het begin, ACZ).**

Bronnen

De groene achtergrond van afbeelding 1 is afkomstig van een Bundespost-postzegel, die deze steen afbeeldt.

De Boo, J.A. 2014. Gegolfd en golvend in wapens met water. *Heraldicum Disputationes* 19 (3): 88-92.